

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Solidiores affirmatiuæ nostræ sententiæ probationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

præsentationis actualis intrinsecæ Dei, sed obiectorum defectus est. Unde potentia, quæ ad illa representanda est, non est potentia ad cognitionem Deo intrinsecæ, sed potentia obiectorum ad existendum, siue eorum contingens possibilitas. Mitto alia, quæ ex dictis, atque itatim dicendis facile infirma aperte cuius apparebunt. Probat autem, quia datur in Deo vera ratio obiecti suæ cognitionis: ergo, & vera ratio potentia. Probat consequentia: quia non minus importat ratio obiecti in creatis distinctionem, & influxum in sui cognitionem, quam ratio potentia respectu cognitionis ipsius eadem importet. In primis antecedens dubium est negantibus nonnullis cum Herize vt q. vltima videbimus. Secundo in plurium opinione ratio obiecti, adhuc in creatis, non dicit influxum vim in cognitionem, sed solam determinationem potentia, atque terminationem cognitionis: quod nec dicit posterioritatem, aut prioritatem realem obiecti, & cognitionis: cum nec respectu actionis, & termini eam dicat: quandoquidem actionem cum termino, & effectu suo sæpe identificari plures docent. Possent autem identificari nullus negat. Tercio posse dari (imo & de facto dari) cognitionem creatam sui ipsius representatiuum de visione beata plures asserunt, & noiter Martinon. i. par. 4. q. sect. i. num. 7. cum quo alij ex nostris Recentiores omnem cognitionem, sui ipsius experimentalem cognitionem, & representationem esse docent: ex quo constat, quam dubio antecedenti hoc argumentum imitatur, quamvis veræ nobis adhuc eæ solutiones non sint. Veritas tamen facillime respondetur: rationem formalem obiecti, vt sic, non dicere distinctionem, & influxum respectu suæ cognitionis, vt contra Herize, qui vltima edicendum; dicere autem vtrumque potentiam cognoscitivam vt sic. Cuius oppositum probandum, contra aduersarios erit alia ratione, quam dabimus cert. 4. non autem à paritate petita ex obiecto.

CERTAMEN II.

Solidiores affirmatiue nostræ sententiæ probationes.

1. Præstat sententiam docuisse in primis videtur Anst. i. ethicor. cap. 8. med. ubi, ne Deus dormiens, aut mortuus cogitur, ait vivere, atque adeo in seipso operari debere cum autem actio, & operatio physica (sibi enim de personalibus productionibus naturalis, ethiceque Philosophus cogitabat) intrinsecæ in Deo admitti nequeat, quidnam (inquit ille) aliud præter contemplationem refert? quare Dei operatio præcellens beatitudine contemplatiua siue controuersa erit. Vbi autem propria operatio est, & potentia ad operandum eiusdem generis, & ordinis esse debet. Mera enim rei possibilitas, non ad illam operandam, eiusve operationem est, sed solum ad eius esse, siue existentiam sine repugnantia. Sed de hoc loco iterum quæ 2. Mitto Iustinum Martyrem quæ 3. ad Græcos aientem: quæ differentia est potentia ad actum, ea est voluntatis diuina ad ipsum velle: quia, licet Recentium solutio, & interpretatio non placeat, vt statim familibus Nysseni verbis applicata displicebit; tamen hoc opus Iustini impostum magnis fundamentis ostendit Cardinalis noster Bellarminus de scriptorib. Eccles. circa annum quingagesimum.

2. Sed audiamus Nyssenum de officio hominis c. 5. in hæc scribentem. In natura diuina mens est & sermo. Consistentem his quiddam est in homine: Nam in te ipso animaduertis, & sermonem esse, & vim intelligendi; quæ sunt vera illius mentis, & sermonis imago. Nec valet loqui de mente, quæ sit verbi, seu sermonis increati, quæ secunda est Trinitatis persona, notionalis potentia: loquitur enim de mente, quæ est vis intelligendi, seu intellectiua propriè: quæ quidem, nec respectu verbi erit talis, si sola intellectio in Deo sit: quæ mens quidem nominis improprie, & abusive dicitur, licet potentia notionalis dici possit. Neque enim mens, & intellectio synonyma nomina sunt: quare in significatione propria, de eadem metaphysica formalitate obiectiua in sententia

obiectiuatum præfationum, quam supponimus, verumque dici minime potest. Ad hæc, vt mysterium suadeat diuinam processionem assumit, quod in intellectione, & mente, quæ talibus, non autem, vt notionali potentia, & processionem contingit; ne idem per idem suadeat, nec re dubia doctrinam Catholicam confirmet: cum dubium sit in nobis verbum à formali intellectione diuersum, cum intelligimus, produci; certum autem ex mente produci intellectiorem: ex quo aliquid à Deo ex mente produci interius posse suadet. Nec satis est, quod respondebant Recentiores Iustino: nempe loqui de distinctione mentis à cognitione secundum nostrum modum intelligendi, & significandi, non autem ex parte obiecti. Etenim Nyssenus expresse duo illa mentem, & sermonem, seu cognitionem in natura diuinam esse facit, ad cuiusque instar in nobis: quare non in solo nostro concipiendi modo, sed in obiecto ipso eorum ponit metaphysicam diuersitatem.

3. Probatur vterque. Quia intellectus, & voluntas frequenter in Scriptura, & Patribus Deo tribuntur, quæ sunt synonyma intellectiue potentia: ergo hæc proprietate sermonis est in Deo admitenda diuersa metaphysice ab intellectione. Antecedens patet ex Cyril. i. thes. fin. & i. in Ioan. cap. 5. post med. Damasc. i. fid. disp. 15. sub med. Euseb. Cæsari. i. præparat. cap. 10. ac mentis nomine præter datum Nyssenum Dionys. 7. de diuin. nom. circa med. Iren. lib. 2. cap. 48. init. præter eos, qui verbum ex mente Patris procedere dicunt apud Ruiz disp. 2. de Trin. sect. 2. & apud nos disput. 3. & 4. de Trin. insuper August. & alij ex memoria fecunda Patris. Denique 6. Synodo sæpe, & in epist. Agathonis art. 4. duplex in Christo voluntas, duplexque operatio diuina scilicet, & humana definitur. Ac Iulianus Martyr, & alij voluntatem ab actu volendi in Deo, formaliter distinguunt ex quo ad intellectum, cuiusque actum euidenter est consecutio. Unde constat, quo iure Ruiz d. 3. de scientia reuerentis notet Aureolum, quod potentiam intellectiui in Deo absolute negat. Nec satis his locutionibus potentia intellectiua, siue intellectu virtuali, qui talis absolute, & simpliciter non est, nec dici potest, sed cum suo addito virtuali, quod à Patribus non apponitur. Nec magis præstat intellectus, & mentis nomine potentiam logicam intellectiouis significari, vt statim ostendam cert. 3. ostendimusque. Consequentia quoad proprietatem acceptionis contabit certam. 3. ubi ostendimus è propria eius vocis acceptione nihil absurdi Theologi inferri: inde autem eius ab intellectione obiectiua metaphysica diuersitas probatur: quia, vt nuper dicebamus, intellectus, & intellectio proprietate sermonis synonymæ voces, & conceptus formales non sunt, sicut gladius, & ens: ergo diuersum habent significatum proprium, quod menti, & audienti obiciant (in opinione præficientium obiectiue, in qua disputamus) vel idem sub diuerso respectu, & connotato, in præficientibus solum formaliter, quod satis ad diuersitatem prædicatorum in horum opinione est. Nec satis est intellectum nonnunquam in Scriptura pro actu usurpari, vt cum Regius Vates sæpe à Deo exposcit: da mihi intellectum: quibus non facultatem, & potentiam intellectiuam petit, sed intellectiorem. Primo enim ibi intellectum improprie pro intellectione usurpari ratio cogere, si ita acciperetur: quæ in casu presenti non adest, vt videbimus infra, ac proinde propriè est ea vox accipienda. Secundum nec David intellectiorem nomine intellectus improprie accepto à Deo petit. Si quidem illum petit, vt feruetur, & consideret Dei mandata, legem, & mirabilia tanquam medium, & facultatem ad ea habenda. Petit ergo intellectum, id est cuiusmodi potentiam à sacculi erroribus, passionibus, vanitatibusque expediam. Potentia enim impedita perinde est, ac si non esset. Unde delirio occupatos amantes, id est sine mente esse vulgo dicimus.

4. Stat rursus hæc eorum prædicatorum diuersitas ex illo ad Ephes. secundum propositum voluntatis: hæc ubi propositum significat Dei volitionem, hæcque dicitur esse voluntatis diuinæ: ergo diuersa formalitas est, & significatur nomine voluntatis, cuius volitio, & propositum est, à volitione, quæ illius est, & propositi nomine significatur. Neque enim nisi inepte sui ipsius aliquid esse dicitur, sed esse idem ipsum. Respondent Recentiores primo

ORTEGA
In a. pari
D. Via

primo diuersitatem ex nostro modo concipiendi satis ad id fore, licet nulla sit ex parte obiecti, seu significati diuersitas. Sed contra quia iuxta hanc solutionem ensis idem gladij eiusdem significati dici recte poterit, quod est ridiculum. Respondetur secundo: Illud *propositum*, non significare dilectionem Dei necessariam, sed liberum Dei decretum: sed quid inde an respectu decreti, seu dilectionis liberæ Dei admittitur potentia, & voluntatis ratio siue formalis, siue virtualis? hæc nequit esse volitio necessaria: ergo aliud prædicatum est in Deo voluntatis, quæ formaliter metaphysicè volitio non sit. Secundo in verioribus principiis quiddam volitionis diuinæ formalis in decretis liberis Dei est, formalissimè, & indiuisibiliter in volitione Dei, qua in se necessario fertur, est: cum sit infinita è suo conceptu per denegationem termini, etiam extrinseci, sicut reliqua omnia prædicata diuina: quare, si ad volitionem liberam, qua volitio est, admittitur potentia volitiua, nequit non ad volitionem necessariam assignari. Illa enim ipsa volitio Dei necessaria respectu sui, libera est respectu creaturarum: omnem quippe volitionem, volubilium, pro cuiusque dignitate, & pro modo necessitatis, seu libertatis in se continet: eisque è suo conceptu indiuisibili omnivolitio, sicuti & scientia Dei est omni scientia. In eoque est libertatis diuinæ ineffabile mysterium, nusquam pro hoc statu satis explicandum, imo neque aliquid sequendum: quod scilicet sine additione illa volitionis supra eam, qua se necessario amat, alia præterea à se libere nolit, aut velit. De quo plura (pro nostro tamen modulo) controu. 4. tomo secundo.

CERTAMEN III.

Ultiores à ratione probationes.

1. A ratione probatur eadem sententia primo. Quia Deus proprietate sermonis verè, formaliter, & propriè est potens intelligere: ergo habet potentiam intellectiua. Probatur consequentia. Quia effectus formalis nequit alicui adesse siue forma: aut forma huius concreti, seu effectus formalis, *potens intelligere*, est potentia intellectiua: ergo nequit proprietate sermonis Deo adesse, nisi ei potentia adit intellectiua. Dices, ut supra aiebas concretum hoc potens intelligere satis constituit potentia logica, siue possibilitate intellectiua. Sed contra: quia, ut diximus supra, potentia logica, siue possibilitas tantum est potentia essendi in se illud ipsum, cuius potentia logica, siue possibilitas est; non autem potentia ad operationem, siue physicam, siue intentionalem, siue grammaticalem: ergo nequit constituere potentem intelligere, quod est aliquo ex his modo operari. Antecedens: quia intellectio nostra è sua possibilitate nequit dici potentia intellectiua, neque ab illa constitui proprietate sermonis potens intelligere, adhuc grammaticali operatione intellectiua. Alioquin nos duplicem intellectiua potentiam, intellectum, & mentem, ac duplicem etiam voluntatem proprietate sermonis haberemus. Quod absque propria stoliditate, & alieno risu dici nequit. Dices intellectiua nostram esse necessario operationem physicam, vel illam supponere: quare, & potentiam physicam operatiua: quod nequit esse potentia Logica, seu possibilitas intellectiua ipsius, cum nequeat sui ipsius physica operatiua potentia esse: ac proinde in creatis nequit constituere potentem intelligere; secus ubi nulla alia potentia præter logicam est ad intelligendum, sicuti in Deo. Præclusi solutionem verbis illis potentia ad operationem adhuc intentionalem, vel grammaticalem.

2. Contra secundo: intellectio creata, qua intellectio physica operatio non est; licet quia creata physica operatio, seu effectus illam supponens sit: quare neque potentia creata intellectiua physice actiua erit, qua intellectiua formaliter, ut certam. 4. ostendimus. Tercio. Si in creatis proprietate sermonis forma constituens id, quod propriè potens intelligere, dicitur, qua tale, est

aliud prædicatum potentia physice operatiue intellectiua, neque huius potentia Logica, siue intrinseca possibilitas sufficit, ut propriè loquendo potentem intelligere constituat in Deo, in quo potentia intellectiua diuinæ physice operatiua non est; prædicatum potentis intelligere proprietate sermonis admittendum non erit: sed hoc à Deo erit relegandum: quemadmodum & prædicata alia, quæ in creatis proprietate sermonis aliquid Deo impossibile significant. Audendum ergo necessitatis aduersariis erit à Deo prædicatum potentis intelligere reicere, & proprietate sermonis huius argumenti antecedens negare. Quod nescio an satis tutè negabunt, sine vilius Theologi scholastici exemplo; Imò contra receptam ab omnibus locutionem. Tertiæ huius impugnationis robur exierit. Etenim, quia ratio potentia productiue physice in creatis proprietate sermonis concernit necessario in effectu physicam productibilitatem, atque causæ, & effectus realem distinctionem, ac proinde nec potentia Logica rei create satis est ad constituendum potentem rem ipsam producere: nequit Dei potentia Logica, seu intrinseca possibilitas esse, dicive potentia physice producendi Deum, ab eaque constitui Deus potens seipsum producere: ergo, si conceptus potentia intellectiua creata proprietate sermonis dicit vim physice operatiue intellectiua, ac proinde potentia logica, seu possibilitas intellectiua potentia intellectiua dici, aut potentem intelligere proprietate sermonis nequit constituere: nec potentia logica, seu possibilitas intrinseca intellectiua diuinæ potentia intellectiua Dei erit, neque potentem intelligere Deum proprietate sermonis poterit constituere.

3. Probatur secundo: quia Deus proprietates sermonis intelligit: ergo in Deo est id, quod intelligit, & intellectio, qua formaliter intelligens redditur: ergo potentia intellectiua. Prima consequentia probatur: quia de formalitate intellectiua solum est esse intellectiua, seu representationem formalem sui obiecti: intelligens autem vterius aliquid proinde requirit, quod physicè, aut metaphysicè ea afficiatur, aut informetur. Dices denominationes metaphysicas, & in concreto metaphysico significatas, quandoque eius abstractis competere, quin vili alia formalitas addatur ex parte obiecti, sed tota diuersitas sit ex parte modi nostri concipiendi, & significandi, ut patet in hoc nomine *entium*, & *ens*, substantiæ, & neutre sumpto, quod idem prorsus metaphysicè ex parte obiecti significat, ut controuertitur. Contra nonnullos Recentiores docebamus. Contra vero, quia id specialissimum est in eis concretis, & abstractis entis existentis, & quæ esse significant, & existere: neque in aliis viliis, quæ de formali operationem, adhuc grammaticalem, important (ut in nostro casu) simile aliquid reperitur: neque enim operatio physica dicitur absolute operans physicè, neque intentionalis operans intentionaliter, neque operatio grammaticalis operans grammaticaliter, ut notum omnibus est.

4. Ratio autem specialis nominum illorum, quæ esse, & entitatem, seu existentiam significant, ut idem omnino substantiua concreta, neque amplius, quam abstracta significant, est: quia formale significatum earum vocum adeo intrinsecum, & essentiale, ac necessarium ipsis est, ut sine eo esse, concipique nequeant: quare nec seorsim significari: cum autem insuper in re, & formalitate sua sint abstracta ipsa entitatis, & existentie, sintque rationes formales, & prime in linea formali essendi rei totæ, & cuiusque concretæ siue physice, siue metaphysice entis, seu existentie, se etiam ipsas denominant, atque concretè significantur sunt, & existunt: ne in infinitum formalitatem, seu formarum essendi, aut existendi progrediamur, atque ipsæ primæ formalitates essendi, ac existendi in linea formali esse definant. Sicuti, & operatio non solum effectus producti, sed sui etiam ipsius productio est, atque à seipsa denominatur producta: & præsentia seipsa suo spatio præsentatur ob rationem eandem, quæ in concreto intelligentis, & intellectiua nonnullam apparet. Iam vero admitta diuersitate formali metaphysica intellectiua, & eius, qui ea intelligit, in Deo, inserti in ipso prædicatum argumenti deducitur, ut secunda consequentia huius argumenti deducamus.